

6

การแปรของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี Consonant Variation in Thai Phuan Spoken at Ban Phue District, Udon Thani Province

ศิริชัย หอมดวง¹ และ ศุภกิต บัวขาว²

Sirichai Homduang¹ and Supakit Buakaw²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2}Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Khon Kaen University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแปรของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตามปัจจัยด้านอายุของผู้พูด เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้รายการคำจำนวน 250 คำ จากผู้บอกภาษาเพศหญิงและชายจำนวน 6 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 รุ่นอายุ รุ่นอายุละ 2 คน คือ รุ่นอายุที่ 1 อายุ 65 ปีขึ้นไป รุ่นอายุที่ 2 อายุ 40-50 ปี และรุ่นอายุที่ 3 อายุ 15-25 ปี ผลการศึกษาพบว่าพยัญชนะต้นเดี่ยว มี 20 หน่วยเสียง พบการแปร 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /b-, m-, s-, k-, kh-, ɲ-/ และ /h-/ ส่วนพยัญชนะท้าย มี 9 หน่วยเสียง พบการแปรหน่วยเสียงเดี่ยว คือ /-ʔ/ โดยการแปรเสียงพยัญชนะพบมากที่สุดในผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 รองลงมาคือผู้พูดรุ่นอายุที่ 2 และพบน้อยที่สุดในผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการแปรเสียงพยัญชนะของภาษาไทยพวนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน

คำสำคัญ : ภาษาศาสตร์สังคม, การแปรทางเสียง, ภาษาไทยพวน, ภาษาไทยถิ่น

Abstract

The present study aims to analyze Thai Phuan consonant variation related to age groups of speakers, spoken at Ban Phue, Udon Thani province. The data were collected by interviews and were transcribed by using the International Phonetic Alphabets. The wordlist of 250 items was used to analyze the consonant variation. Six informants, both male and female, were divided into three generations, two for each group, which are: first generation (the age more than 65 years old), second generation (the age between 40–50 years old), and third generation (the age between 15–25 years old). The results show that from 20 initial consonant phonemes, seven phonemes out of them were varied according to age group, which are /b-, m-, s-, k-, kh-, ɲ-/ and /h-/. While there are nine final consonant phonemes; only one phoneme was varied which is /-ʔ/. The study reveals that the consonant variations are mostly occurred in the third generation (the age between 15–25 years old). Therefore, it can be concluded that Standard Thai is influenced the variations of the Thai Phuan consonants.

Keywords : Sociolinguistics, Phonological Variation, Thai Phuan, Thai dialects

1. บทนำ

ภาษาไทยพวนเป็นภาษาตระกูลไท อยู่ในกลุ่มภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจากการศึกษาของ ฟิง กวย ลี (Li, 1960) ได้เสนอการแบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น 3 กลุ่ม คือภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern group) ภาษาไทกลุ่มกลาง (Central group) และภาษาไทกลุ่มเหนือ (Northern group) หนังสือ “วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณะและภูมิปัญญา จังหวัดอุดรธานี” ของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (2552: 73-74) ให้ข้อมูลไว้ว่า กลุ่มชนที่ใช้ภาษาลาวพวน (ไทยพวน) ในจังหวัดอุดรธานีมีเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอบ้านผือ สอดคล้องกับงานของ วีระพงศ์ มีสถาน (2539) ที่กล่าวถึงชาวไทยพวนอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ว่า ถือเป็นชาวไทยพวนกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับคนไทยอีสานถิ่นอุดรธานี ทำให้ออกนอกได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานที่เป็นภาษาราชการแล้ว ยังอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาอีสาน ซึ่งคนไทยพวนอำเภอบ้านผือสามารถฟังเข้าใจทุกคน

การศึกษาการแปรของภาษา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542: 9-12) กล่าวว่า ภาษาทุกภาษามีการแปรไปตามปัจจัยต่าง ๆ และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพราะภาษาเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ คำว่า ‘แปร’ ตรงกับภาษาอังกฤษที่ว่า ‘vary’ หมายถึงภาษามีรูปแบบเบี่ยงเบนออกไปจากรูปแบบเดิม หรือรูปมาตรฐาน แต่ยังมีสิ่งบ่งบอกว่าเป็นสิ่งเดียวกันกับรูปเดิม เช่น การออกเสียงคำว่า ‘มหาวิทยาลัย’ เป็น ‘มหาลัย’ นั้นเป็นการแปร อย่างหนึ่ง คำทั้งสองมีความหมายเดียวกัน แต่ใช้ต่างกันตามปัจจัยทางสังคม

การแปรของภาษามีปัจจัยทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ เพศ อายุ หรือ สถานการณ์การใช้ภาษา แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาจากปัจจัยอายุที่เป็นตัวบ่งบอกสถานภาพตามธรรมชาติของแต่ละบุคคล อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 26-27) กล่าวว่า อายุเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกในสังคมมีสถานภาพต่างกัน เช่น คนแก่หรือคนชราหรือผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาว วัยรุ่น และเด็ก เมื่อคนในสังคมมีอายุมีสถานภาพต่างกัน พฤติกรรมการใช้ภาษาก็จะเปลี่ยนไปตามวัยของผู้ใช้ภาษาด้วย

การแปรของภาษาสามารถใช้ผู้พูดที่มีวัยต่างกันเป็นเครื่องมือในการศึกษาได้ โดยเฉพาะการใช้ภาษาของคนรุ่นอายุมากที่สุดกับรุ่นอายุน้อยที่สุด อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 38-40) สรุปไว้ว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่แบ่งคนในสังคมออกเป็นกลุ่มย่อยหลาย ๆ กลุ่ม ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน คนต่างวัยกันย่อมมีพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ต่างกัน สอดคล้องกับ พินรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555: 18) ที่เสนอว่า อายุเป็น ตัวแปรทางสังคมของผู้พูดที่สำคัญเพราะมีผลต่อการแปรของภาษา งานวิจัยที่ศึกษาการแปรของภาษามีหลายระดับ โดยเฉพาะระดับเสียงและระดับการใช้คำ โดยกำหนดให้อายุของผู้พูดเป็นตัวแปรทางสังคม งานวิจัยส่วนมากกำหนดอายุของผู้พูดออกเป็น 3 ระดับอายุ ได้แก่ รุ่นอายุมาก รุ่นวัยกลางคน และรุ่นอายุน้อย โดยมีแนวคิดว่า การใช้ภาษาของคนอายุมากเป็นหลักฐานสะท้อนการใช้ภาษาในอดีตได้ ส่วนการใช้ภาษาของผู้พูดวัยกลางคนสะท้อนการใช้ภาษาที่กำลังดำเนินในปัจจุบัน และ การใช้ภาษาของผู้พูดอายุน้อยสะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการใช้ภาษาในอนาคตได้ แนวคิดพื้นฐานนี้จึงนำไปสู่การศึกษาการแปรของภาษาตามกลุ่มอายุของผู้พูด

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2546) กล่าวว่า เสียงเกิดการแปรได้ง่ายที่สุด เพราะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในภาษา อีกทั้งยังให้ความหมายของการแปรเสียงในภาษาว่า หมายถึงการที่ผู้พูดเลือกใช้รูปเสียงแบบใดแบบหนึ่ง โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป แสดงให้เห็นว่าภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันมีหลายรูป

จากการศึกษาการแปรทางเสียงของภาษาไทยพวนที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยพวนในแต่ละพื้นที่มีการแปรเกิดขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานและภาษาแวดล้อมในแต่ละถิ่น เช่น งานของ อุทัยวรรณ ต้นหยง (2526) แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาไทยพวนของคน 3 รุ่นอายุ ในจังหวัดลพบุรี และสิงห์บุรี เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน พบว่าผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 ใช้ภาษาไทยพวนแบบเดิมอยู่ รุ่นอายุที่ 2 มีการใช้ทั้งแบบเดิมและแบบภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 มีการใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก ส่วนงานของ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ (2539) ได้ศึกษาการแปรภาษาของคนสามรุ่นอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน โดยเก็บภาษาไทยพวนที่จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษา

รุ่นอายุที่ 2 และ 3 ได้รับอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าผู้บอกภาษารุ่นอายุที่ 1 นอกจากนี้งานของ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) ศึกษาการแปรทางเสียงในภาษาไทยพวนที่พูดในจังหวัดน่าน พบว่าการแปรส่วนใหญ่เป็นเสียงแปรที่ได้รับอิทธิพลจากทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษาคำเมือง

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เพื่อเก็บข้อมูลทางเสียงเบื้องต้นสังเกตเห็นว่า มีผู้บอกภาษาที่อายุต่างกัน ออกเสียงพยัญชนะต่างกัน จึงสนใจศึกษาการแปรเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุต่างกัน 3 รุ่นอายุ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการแปรทางเสียงซึ่งอาจจะทำให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแปรตามปัจจัยด้านอายุของผู้พูดจากการออกเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 รายการคำและการเลือกผู้บอกภาษา

2.1.1 รายการคำ (Word List) ผู้วิจัยได้รวบรวมรายการคำศัพท์ภาษาไทยพวน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยจากพจนานุกรมภาษาไทยพวนของ วรวิทย์ เลี้ยงถนอม (2532) งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่างๆ ได้แก่ งานของ กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531) สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ (2539) พุทธชาติ โปธิบาล และ ธนนันท์ ตรงดี (2541) และ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) โดยมีหลักเกณฑ์ คือ 1) เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คำเรียกเครือญาติ คำเรียกพืช ผัก ผลไม้ อาหารและเครื่องปรุงรส ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของใช้ในบ้าน ชื่อสัตว์ เครื่องประดับ เครื่องแต่งกายและกิจรายการ 2) เป็นคำที่ผู้บอกภาษาไทยพวนออกเสียงสระหรือพยัญชนะของคำศัพท์นั้นต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน เช่น ดึก /dɔk³⁴³/, ลิ่น /mɪ:n²²/, ฐู /hu:³⁴³/

2.1.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษาให้ต่างกันเฉพาะรุ่นอายุ ส่วนตัวแปรอื่นๆ เช่น การศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่ และความสามารถในการใช้ภาษา จะควบคุมไม่ให้เกิดการแทรกแซงทางภาษาได้ โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษา คือ 1) รุ่นอายุ กำหนดรุ่นอายุของผู้บอกภาษาทั้งชายและหญิงเป็น 3 รุ่นอายุ ได้แก่ รุ่นอายุที่ 1 อายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป รุ่นอายุที่ 2 อายุตั้งแต่ 40 ปี ถึง 50 ปี และรุ่นอายุที่ 3 อายุตั้งแต่ 15 ปี ถึง 25 ปี โดยเว้นความห่างของแต่ละรุ่นอายุให้ห่างกัน 15 ปี เพื่อป้องกันการเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุใกล้เคียงกันแต่ต่างรุ่นอายุกัน 2) จำนวนผู้บอกภาษา ผู้วิจัยได้กำหนดผู้บอกภาษารุ่นอายุละ 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน รวมจำนวน 6 คน 3) ผู้บอกภาษาต้องไม่มีภาวะในการออกเสียงครบถ้วน สมบูรณ์ เกิดและอาศัยในชุมชนภาษาไทยพวนที่เป็นจุดเก็บข้อมูล ผู้บอกภาษาต้องมีบิดา มารดา เป็นคนเชื้อสายพวนและใช้ภาษาไทยพวนในชีวิตประจำวัน หากมีคู่สมรส คู่สมรสต้องใช้ภาษาไทยพวนด้วย

2.2 เครื่องมือในการวิจัย

รายการคำ (Word List) ผู้วิจัยใช้รายการคำในการเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์การแปรของเสียงพยัญชนะจำนวน 250 คำ สำหรับอุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูล ใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริง ภาพประกอบ เช่น ผลไม้ ผัก สิ่งของ และการแสดงท่าทาง ตลอดจนการสมมติสถานการณ์ เพื่อช่วยให้ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายของคำที่ต้องการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้สัทอักษรสากล (IPA) ในการจดบันทึกเสียงที่ได้ยินจากผู้บอกภาษา นอกจากนี้ยังใช้อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพด้วย

2.3 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจากนั้นบันทึกเสียงโดยใช้สัทอักษรสากลพร้อมจดคำอธิบายจากผู้บอกภาษา และใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลภายหลัง โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์ละ 2 ครั้ง โดยเว้นระยะเวลาระหว่างการออกเสียงครั้งแรกและครั้งที่สอง จากนั้นจะบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์การแปรของเสียงพยัญชนะภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตามปัจจัยด้านอายุของผู้พูด

3. ผลการศึกษา

วิเคราะห์การแปรของเสียงพยัญชนะภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตามปัจจัยด้านอายุของผู้พูด ที่พูดโดยผู้บอกภาษา 3 รุ่นอายุ ได้แก่ รุ่นอายุที่ 1 อายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป รุ่นอายุที่ 2 อายุตั้งแต่ 40 ปี ถึง 50 ปี และรุ่นอายุที่ 3 อายุตั้งแต่ 15 ปี ถึง 25 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาษาไทยพวนมีการแปรของเสียงพยัญชนะปรากฏบางหน่วยเสียง ดังนี้

3.1 การแปรของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นเดี่ยวภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มี 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p-, ph-, b-, m-, w-, f-, t-, th-, d-, s-, n-, l-, c-, ɲ-, j-, k-, kh-, ɲ-, -ʔ/ และ /h-/ พบการแปร 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /b-, m-, s-, k-, kh-, ɲ-/ และ /h-/ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) พยัญชนะเสียงกักก้องริมฝีปาก /b-/

พยัญชนะ /b-/ มีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ [b-], [ph-] และ [d-] พบมากในรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) โดยพบในคำศัพท์ 2 คำ คือ คำว่า เพะ กับ สะตือ ผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 ไม่ออกเสียง [b-] เลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /b-/ ของผู้พูดภาษา
ไทยพวน 3 รุ่นอายุ

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
แพะ	bɛ: ³⁴³ bɛʔ ³⁴³	bɛ: ³⁴³ bɛʔ ³⁴³	phɛʔ ²⁴²
สะตือ	saʔ ³⁵ bi: ²⁴² saʔ ³⁴³ bi: ²⁴²	saʔ ³⁴³ di: ²⁴² kaʔ ³⁴³ di: ²⁴²	saʔ ³⁴³ di: ²⁴²
บิน	bin ²⁴²	bin ²⁴²	bin ²⁴²

2) พยัญชนะเสียงกักเพดานอ่อน /k-/

พยัญชนะ /k-/ มีรูปแปร 5 รูป ได้แก่ [k-], [t-], [c-], [kh-] และ [kw-] พบการแปรมากในรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) พบว่าส่วนใหญ่เป็นการแปรจากเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวไปเป็นเสียงพยัญชนะต้นควบ แต่ผู้วิจัยพบคำว่า /kian²⁴²/ ‘เกียน’ ที่มีเสียงแปรเป็นพยัญชนะต้นควบ [kwian²⁴²] ‘เกวียน’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /k-/ ของผู้พูดภาษา
ไทยพวน 3 รุ่นอายุ

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
ตะกร้า	kaʔ ³⁴³ ta: ²²	kaʔ ³⁴³ ta: ²²	kaʔ ³⁴³ ta: ²² taʔ ³⁴³ ka: ³⁴³
เกวียน	kian ²⁴²	kian ²⁴²	kian ²⁴² kwian ²⁴²
ขวด	kuat ²²	khuat ²²	khuat ²²
จับมือ	ki:p ²² mi: ²⁴²	ci:p ²² mi: ²⁴²	ci:p ²² mi: ²⁴²

3) พยัญชนะเสียงกักเพดานอ่อน ไม่ก้อง ฟันลม /kh-/

พยัญชนะ /kh-/ ในภาษาไทยพวนพบว่าผู้พูดยังรักษาเสียง [kh-] ได้ทั้งหมด ยกเว้นคำว่า [khua³⁴³] ที่รุ่นอายุที่ 1 ออกเสียงเป็น [khwa:³⁴³] ‘ควัว’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /kh-/ ของผู้พูด
ภาษาไทยพวน 3 รุ่นอายุ

ความหมาย \ รุ่นอายุ	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
ขน	khon ³⁵	khon ³⁵	khon ³⁵
คลาน	kha:n ²⁴²	kha:n ²⁴²	kha:n ²⁴²
ควาย	khua ²⁴²	khua ²⁴²	khua ²⁴²
ควัว	khua ³⁴³	khua ³⁴³	khwa: ³⁴³

4) พยัญชนะเสียงนาสิกริมฝีปาก /m-/

พยัญชนะ /m-/ มีรูปแปร 4 รูป ได้แก่ [m-], [b-], [w-] และ [l-] พบการแปรมากในรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) พบว่าส่วนมากใช้รูปแปร [b-] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /m-/ ของผู้พูด
ภาษาไทยพน 3 รุ่นอายุ

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
เปิด (หมด)	mɔt ²⁴²	bɔt ³⁴³	bɔt ³⁴³
แมลงหวี่	mɛːɰ ²⁴² miː ²²	mɛːɰ ²⁴² miː ²²	mɛːɰ ²⁴² wiː ²²
มะโอ้ย (ฝรั่ง)	maɽ ²⁴² ʔoːj ²² maːk ²⁴² ʔoːj ²²	mak ³⁴³ ʔoːj ²² bak ³⁴³ ʔoːj ²²	bak ³⁴³ ʔoːj ²²
แลบลิ่น	mɛːp ²⁴² lin ³⁴³	lɛːp ²⁴² lin ³⁴³	lɛːp ²⁴² lin ³⁴³
มีอ	miː ²⁴²	miː ²⁴²	miː ²⁴²

5) พยัญชนะเสียงเสียดแทรกปุ่มเหงือก /s-/

พยัญชนะ /s-/ ในภาษาไทยพนพบว่าผู้พูดยังรักษาเสียง [s-]
ได้ทั้งหมด ยกเว้นคำว่า [saɽ³⁴³ diː²⁴²] ‘สะตือ’ ที่ออกเสียงเป็น [kaɽ³⁴³ diː²⁴²]
‘กะตือ’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /s-/ ของผู้พูดภาษา
ไทยพน 3 รุ่นอายุ

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
โซ่	soː ⁴²	soː ⁴²	soː ⁴²
ซาก	saːk ³⁵	saːk ³⁵	saːk ³⁵
สร้อย	sɔːj ⁴⁴	sɔːj ⁴⁴	sɔːj ⁴⁴
สะตือ	saːj ³⁵ biː ²⁴² saɽ ³⁴³ biː ²⁴²	saɽ ³⁴³ diː ²⁴² kaɽ ³⁴³ diː ²⁴²	saɽ ³⁴³ diː ²⁴²

6) พยัญชนะเสียงนาสิกเพดานแข็ง /ŋ-/

พยัญชนะ /ŋ-/ ในภาษาไทยพวนพบว่าผู้พูดยังรักษาเสียง [ŋ-] ได้ทั้งหมด ยกเว้นคำว่า [ŋɛ:²⁴²] ที่ออกเสียงเป็น [jŋɛ:²⁴²] ‘ยัด’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /ŋ-/ ของผู้พูดภาษาไทยพวน 3 รุ่นอายุ

ความหมาย \ รุ่นอายุ	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
(ผู้) หญิง	ŋiŋ ²⁴²	ŋiŋ ²⁴²	ŋiŋ ²⁴²
ย่า	ŋa: ⁴²	ŋa: ⁴²	ŋa: ⁴²
แย้	ŋɛ: ³⁴³	ŋɛ: ³⁴³	ŋɛ: ³⁴³
ยัด	ŋɛ: ²⁴² ji: ²⁴²	ji: ²⁴²	ji: ²⁴²

7) พยัญชนะเสียงเสียดแทรกเส้นเสียง /h-/

พยัญชนะ /h-/ มีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ [h-], [ŋh-] และ [l-] พบการแปรมากในรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) พบว่าส่วนมากใช้รูปแปร [l-] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

**ตารางที่ 7 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /h-/ ของผู้พูดภาษา
ไทยพวน 3 รุ่นอายุ**

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
รู้	hu: ³⁴³	hu: ³⁴³	hu: ³⁴³ lu: ³⁴³
เห้งื่อ	hɪa ⁴²	hɪa ⁴² ɲɪa ²²	hɪa ⁴²
เห้งือก	hɪak ²⁴²	ɲɪak ²⁴²	ɲɪak ²⁴²
รี้น	hi:n ³⁴³	hi:n ³⁴³	lin ³⁴³
รักแร้	khi: ⁴⁴ hɛ: ³⁴³	khi: ⁴⁴ h.ɲ: ³⁴³	khi: ⁴⁴ taʔ ³⁴³ lɛ: ³⁴³

3.2 การแปรของเสียงพยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มี 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /-p, -m, -w, -t, -n, -j, -k, -ŋ/ และ /-ʔ/ พบการแปรเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ /-ʔ/

พยัญชนะเสียงกักที่เสี้ยนเสียง /-ʔ/ มีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ [-ʔ], [-k] และ [-w] พบในทุกรุ่นอายุ โดยเฉพาะรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) พบว่าส่วนมากใช้รูปแปร [-k] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตัวอย่างการใช้เสียงแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /-ʔ/ ของผู้พูด
ภาษาไทยพวน 3 รุ่นอายุ

รุ่นอายุ ความหมาย	รุ่นอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	รุ่นอายุที่ 2 (40-50 ปี)	รุ่นอายุที่ 3 (15-25 ปี)
ปลอกหมอน	pɔ:k ²² mɔ:n ³⁵	pɔ:k ²² mɔ:n ³⁵ pɔʔ ³⁴³ mɔ:n ³⁵	pɔ:k ²² mɔ:n ³⁵
(บั๊ก) แดง	baʔ ³⁴³ tɛ:ŋ ²⁴²	bak ³⁴³ tɛ:ŋ ²⁴²	bak ³⁴³ tɛ:ŋ ²⁴²
มะโอ้ย (ฝรั่ง)	maʔ ²⁴² ʔo:j ²² ma:k ²⁴² ʔo:j ²²	mak ³⁴³ ʔo:j ²² bak ³⁴³ ʔo:j ²²	bak ³⁴³ ʔo:j ²²
เปียก	piak ²²	piaʔ ³⁴³ piak ²²	piak ²²
เวียก	wiaʔ ²⁴² wiak ²⁴²	wiak ²⁴²	wiak ²⁴²
ผ้าขาวม้า	pha: ⁴⁴ khaʔ ³⁴³ ma: ³⁴³ pha: ⁴⁴ khaw ³⁵ ma: ³⁴³	pha: ⁴⁴ khaʔ ³⁴³ ma: ³⁴³	pha: ⁴⁴ khaw ³⁵ ma: ³⁴³

4. สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านพือ จังหวัดอุดรธานี ตามปัจจัยด้านอายุของผู้พูด พบว่าพยัญชนะต้นเดียวมี 20 หน่วยเสียง พบการแปร 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /b-, m-, s-, k-, kh-, ŋ-/ และ /h-/ สำหรับหน่วยเสียงกักเพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่พ่นลม /k-/ พบการแปรที่น่าสนใจ กล่าวคือ หน่วยเสียง /k-/ แปรเป็นหน่วยเสียง /kw-/ ในคำว่า ‘เกวียน’ โดยผู้พูด รุ่นอายุที่ 1 และ 2 ออกเสียงว่า [kian²⁴²] แต่ผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 ออกเสียงแปรเป็น พยัญชนะต้นควบ [kwian²⁴²] การแปรที่เกิดขึ้นนี้สันนิษฐานว่าเกิดจากปัจจัยภายนอก

ภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยเสียง /kh-/ แปรเป็นหน่วยเสียง /khw-/ ในคำว่า ‘คว่ำ’ โดยผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 และ 2 ออกเสียงว่า [khu^a³⁴³] แต่ผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 ออกเสียงแปรเป็นพยัญชนะต้นควบ [khwa.³⁴³] การแปรที่เกิดขึ้นนี้สันนิษฐานว่าเกิดจากปัจจัยภายนอกภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการแปรทางเสียงที่อยู่ในระยะเริ่มแรก การแปรของพยัญชนะต้นกักเพดานอ่อน ไม่ก้อง ฟันลม /kh-/ นี้ สอดคล้องกับการแปรพยัญชนะของภาษาไทยดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในงานของ โสภิตา ถาวร (2556) ที่พบว่าหน่วยเสียง /kh-/ ผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 เท่านั้นที่ใช้รูปแปรใหม่ /khw-/ และมีเพียงบางคำที่เกิดการแปรระหว่าง /kh-/ และ /khw-/ ในขณะที่ผู้พูดอีกสองรุ่นอายุยังใช้หน่วยเสียง /kh-/ ตามเดิม

ส่วนพยัญชนะท้าย มี 9 หน่วยเสียง พบการแปรหน่วยเสียงเดียว คือ /-ʔ/ โดยมีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ [-ʔ], [-k] และ [-w] พบในทุกรุ่นอายุ โดยเฉพาะรุ่นอายุที่ 1 (อายุ 15-25 ปี) พบว่าส่วนมากใช้รูปแปร [-k] ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ารูปแปรนี้ได้รับอิทธิพลจากภาษาอีสานเพราะเป็นภาษาแวดล้อมที่มีผู้ใช้จำนวนมาก และภาษาไทยมาตรฐานซึ่งผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 ใช้ในโรงเรียน การแปรข้างต้น อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะท้าย /-ʔ/ ในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ ในอนาคตได้ การแปรของพยัญชนะท้ายนี้สอดคล้องกับการแปรพยัญชนะภาษาไทยพวนบ้านผือมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในงานของ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) ที่พบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /-ʔ/ มีผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 และ 2 ใช้มากกว่าผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 สันนิษฐานว่าอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาคำเมืองเพราะเป็นภาษาที่คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ และภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานราชการหรือสื่อสารมวลชน

จากผลการศึกษาข้างต้น การแปรของเสียงพยัญชนะที่เกิดขึ้นผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 มีการใช้รูปแปรมากกว่าผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 และผู้พูดรุ่นอายุที่ 2 สันนิษฐานว่าเป็นเพราะมีโอกาสได้เรียนหนังสือหรือเข้าถึงสื่อสารมวลชนมากกว่า หรืออาจเป็นเพราะตัวผู้พูดเองต้องการปรับเสียงให้คล้ายกับภาษาที่ตนเองรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีสูงกว่า จึงเลือกใช้รูปแปรที่ใกล้เคียงกับภาษาอีสานหรือภาษาไทยมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531). รายงานการวิจัย เรื่อง ระบบเสียงภาษาลาวของ ลุ่มน้ำท่าจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. (2552). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์ และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน. สาขาวิชาภาษาศาสตร์วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง สถานะของ ภาษาตากใบในภาษาไทยถิ่น (โครงการระยะที่ 2). ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2546). การแปรทางเสียงของคำว่า “ดิฉัน” กับทรรศนะของ คนไทย. วารสารวิชาการ ม.อบ. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 5(1). หน้า 69 – 76.
- วรวิทย์ เลี้ยงถนอม. (2532). พจนานุกรมภาษาไทยพวน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด อักษรบัณฑิต.
- วีระพงศ์ มีสถาน. (2539). สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พวน. สำนักงานวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ. (2539). รายงานการวิจัย เรื่อง วิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามรุ่น อายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- โสภิตา ถาวร (2556). การแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทยดำ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). ภาษาศาสตร์สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). ภาษาในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อุทัยวรรณ ตันหยง. (2526). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสาม
รุ่นอายุในภาษาลาวพวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Li, Fang Kuei. (1960). A tentative classification of Tai dialects. In S.
Diamond (ed.), **Culture in History: Essays in Honor of Paul Rodin**, pp.
951-959. New York: Columbia University Press.